

Improving Child-Friendly urban spaces based on the right to the city model: the case study of Sardaran neighborhood of Urmia

Asghar Abedini¹ ✉, Reza Hosseinzadeh² , Mahdi Belali³

1. (Corresponding Author) Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning and Art, Urmia University, Urmia, Iran

Email: as.abedini@urmia.ac.ir

2. Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning and Art, Urmia University, Urmia, Iran

Email: st_r.hosseinzadeh@urmia.ac.ir

3. Department of Urban Planning, Faculty of Architecture, Urban Planning and Art, Urmia University, Urmia, Iran

Email: st_m.belali@urmia.ac.ir

ARTICLE INFO

Article type:
Research Paper

Received:

25 May 2024

Received in revised form:

29 August 2024

Accepted:

28 September 2024

Available online:

5 November 2024

Keywords:

Right to the city,
Sardaran neighborhood of
Urmia city,
Child-Friendly Spaces,
Space Syntax Model,
Spatial data.

ABSTRACT

The purpose of this research was to advocate for the creation of child-friendly spaces in the Sardaran neighborhood of Urmia, which holds a traditional and historical significance. Using the "right to the city" model, the study recognizes that the presence and interaction of different age and user groups (commercial, residential, religious, office) are crucial for improving the quality of spaces. This research is descriptive-analytical in terms of the research method and practical in its purpose. The research sample consists of 135 observations selected from 4 different land uses that comprise the most significant percentage of existing land uses in the Sardaran neighborhood. The collected data is categorized into spatial arrangement models, questionnaire responses, and field impressions. The spatial layout model involves extracting the overall depth map from the axial map of the area. By analyzing the topological relations, the continuity and integrity of the area's accesses were represented in maps. The research results indicate that local access areas such as Sahaba, shishegarkhaneh, and Heshmati Alley have the highest connectivity (10) and strong connections with the immediate neighborhood. The information collected suggests that real estate plots in these areas have great potential for development. There is also a focus on promoting child-friendly spaces to cater to the interests of all age groups in the neighborhood. This includes enhancing neighborhood spatial relations, encompassing residential and commercial spaces, to foster social interactions among residents of all ages despite the limited local facilities.

Citation: Abedini, A., Hosseinzadeh, R., & Belali, M. (2024). Improving Child-Friendly urban spaces based on the right to the city model: the case study of Sardaran neighborhood of Urmia. *Journal of Sustainable City*, 7(3), 39-58.

<http://doi.org/10.22034/jsc.2024.455779.1777>

© The Author(s)

Publisher: Iranian Geography and Urban Planning Association.

This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The Sardaran neighborhood in Urmia is an old neighborhood where many residents have left due to the lack of facilities and services, as well as the influence of commercial users. Residential units, especially on the edges of the neighborhood, have turned into warehouses and workshops, while some housing units have been destroyed and abandoned, leading to an increase in social issues such as addiction and crime. Access design and the dominance of commercial use have limited the presence and interactions of local communities, especially children. As a result, there is a lack of urban equipment and services for the neighborhood residents, particularly children. This study aims to address these issues by promoting spatial communication and creating connections between local users and communities, focusing on the presence of children. The research emphasizes the importance of participation from all neighborhood members and aims to explore the relationship between the presence of children, the dominant uses of the neighborhood, and its organic and historical spaces.

Methodology

The current study uses a descriptive-analytical research method. It aims to gather data from 207 urban plots in the Sardaran neighborhood. A statistical sample was taken from 4 types of land use: residential (53.62%), commercial (39.61%), administrative (1.93%), and religious (1.44%). As per Cochran's formula, the sample size for the current research is 135. The statistical sample for this research is selected from the most significant number of neighborhood users. The sample is distributed among different categories based on the data percentages as follows: residential use (72, including parents and various age groups), commercial use (53), office and administrative use (5), and religious use (5). The data collected for the research hypotheses are divided into three categories. Data on the spatial plan model: utilizing the axial map for overall depth mapping.

- Gathering questionnaire data: collecting qualitative information on direct population opinions;
- Spatial data extracted from the questionnaire and field survey.

Results and discussion

The area has been analyzed using various maps to assess its integrity and connectivity. On a regional scale, Montazeri, Motahari, Imam Khomeini, and Bagheri streets have high integrity (1.258). Our study block is located locally adjacent to Imam Khomeini Street, where Atai, Imam, and Shishgarkhana streets have the highest integrity (1.09). In the 4th district, streets like Imam, Motahari, Bagheri, and Sheikh Shelto show the highest connectivity. In the Sardaran neighborhood, near Imam Street, Sahaba Alley has the highest connectivity (10), followed by Shishgarkhana, with the highest accessibility connectivity. The correlation ratio between neighborhood roads and neighborhood integrity, known as R^2 , has been investigated and analyzed. In the studied area, the R^2 value is 0.52, which is closer to 1 and indicates a high understanding of the roads by the residents. Additionally, beyond achieving the main research goal of creating child-friendly spaces, this study highlights the shift from considering this goal optional to viewing it as necessary. It emphasizes that the responsibility for providing such spaces lies with the neighborhood users rather than urban management agents. The presence of children and teenagers in the neighborhood has proven to be beneficial for all users, leading to their full cooperation and participation in maintaining this presence. In the short term, the designated areas serve as population hubs due to the presence of children and local communities.

Conclusion

Based on the information gathered, Shishgarkhana, Ataei, and Imam Streets have the highest commercial integration, with office users in these areas. Residential and local users are situated in areas with lower integration, in private or semi-private settings. Additionally, Sahaba Street and Shishgarkhana Street are highly connected within the neighborhood, indicating strong

links to nearby areas. These findings align well with the spatial data from the questionnaire, suggesting that the green spaces located on Sahaba Street, Shishegarkhana Street, and Heshmati Street in the Sardaran neighborhood have the most significant potential for creating and enhancing child-oriented spaces.

Even if these places do not have any furniture specifically for children, people of all ages, especially children, still visit. This presence benefits the residents of the area. This presence and interest will naturally grow over time without additional measures, and the activity and presence of each neighborhood group and user in this silent model are justified for the city. In addition, in the three identified areas, it has been suggested that the appeal of these places be increased by installing furniture suitable for all age groups and suitable lighting for children's entertainment.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

ارتقای فضاهای شهری دوستدار کودک بر مبنای مدل حق به شهر مطالعه موردی: محله سرداران ارومیه

اصغر عابدینی^۱✉، رضا حسین زاده^۲، مهدی بلالی^۳

۱- نویسنده مسئول، گروه شهرسازی، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. Email: as.abedini@urmia.ac.ir

۲- گروه شهرسازی، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. Email: st_r.hosseinzadeh@urmia.ac.ir

۳- گروه شهرسازی، دانشکده معماری، شهرسازی و هنر، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. Email: st_m.belali@urmia.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۳/۰۵

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۶/۰۸

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۷/۰۷

تاریخ چاپ:

۱۴۰۳/۰۸/۱۵

واژگان کلیدی:

حق به شهر،
محله سرداران ارومیه،
فضاهای دوستدار
کودک،
مدل چیدمان فضایی
داده‌های مکانی.

این پژوهش با هدف ارتقای فضاهای دوستدار کودک در محله سرداران ارومیه که دارای بافت سنتی و تاریخی می‌باشد، انجام شده است. بر اساس مدل حق به شهر حضور و تعامل هر یک از گروه‌های سنی و هر گروه کاربری (تجاری، مسکونی، مذهبی، اداری) در این ارتقاء کیفیت فضاها به عنوان یک عامل کلیدی شناخته می‌شود. پژوهش حاضر از منظر روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بوده و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. نمونه آماری را از مابین ۴ کاربری که بیشترین درصد از کاربری‌های موجود محله سرداران را در برمی‌گیرد، انتخاب شده است. مطابق با فرمول کوکران حجم نمونه پژوهش برابر با ۱۳۵ می‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده در سه دسته تقسیم‌بندی می‌شود: مدل چیدمان فضایی - پرسشنامه و برداشت‌های میدانی. در مدل چیدمان فضایی نقشه عمق کلی از نقشه محوری محدوده استخراج گردید و با تحلیل روابط توپولوژیکی نقشه‌های پیوستگی و یکپارچگی دسترسی‌های محدوده تولید گردید. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد دسترسی‌های محلی محدوده از جمله صحنه، شیشه‌گرخانه و کوچه حشمتی دارای بیشترین پیوستگی (۱۰) و اتصال بالا با همسایگی بلا فصل می‌باشد و قطعات ملکی موجود در این مسیرها مطابق اطلاعات گردآوری شده بیشترین پتانسیل شکل‌دهنده و ارتقای فضاهای دوستدار کودک مبنی بر تأمین منافع همه گروه‌های سنی محله و کاربری‌های محله از طریق روابط فضایی همسایگی از جمله مسکونی و تجاری دارد، به‌طوری‌که می‌تواند با وجود پایه‌ای‌ترین تسهیلات محلی دعوت‌کنندگی بسیار بالایی برای تمامی گروه‌های سنی در شرکت در تعاملات اجتماعی محله داشته باشد.

استناد: عابدینی، اصغر؛ حسین زاده، رضا و بلالی، مهدی. (۱۴۰۳). ارتقای فضاهای شهری دوستدار کودک بر مبنای مدل حق به شهر مطالعه

موردی: محله سرداران ارومیه. مجله شهر پایدار، ۷ (۳)، ۵۸-۳۹.

<http://doi.org/10.22034/jsc.2024.455779.1777>

مقدمه

در دهه‌های اخیر تحولات پدید آمده در سطح جهان شهروندی را نه تنها به عنوان موضوع رفتار در جامعه حقوق و وظایف افراد و تکالیف و مسئولیت‌های دولت و مشارکت، بلکه به عنوان موضوعی نیازمند تفکر و تجربه مطرح نموده است. لذا در چنین شرایطی جامعه نیازمند شهروندی پایدار در چارچوب حقوق و مسئولیت‌های شهروند شهری شناخته شده و به کار گرفته شده است (شیبانی و زارع، ۱۳۹۷: ۹۷). بر این اساس کودکان همانند تمام اقشار جامعه نسبت به فضای شهری حق دارند؛ حقوقی که تاکنون یا نادیده گرفته شده و یا انکار شده است. بنابراین سازمان‌های غیردولتی مجمع‌ها جامعه مدنی انجمن‌های حرفه‌ای شبکه‌های کشوری، مقامات محلی و دولت باید در جست‌وجوی راه‌هایی برای دموکراتیک شدن برنامه‌ریزی شهری و توجه به همگان از جمله کودکان باشند (تمجیدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۴). پژوهش در زمینه فضاهای شهری به‌ویژه فضاهای مخصوص کودکان امری ضروری است؛ چرا که شهر ایرانی پس از گذار از شهر سنتی به مدرن دچار تحولاتی نامطلوب گردید که بسیاری از آن‌ها همچنان بر کالبد زنده شهر و فرهنگ ما ایرانیان باقی مانده است. کودک نیازمند محیطی است که آن را مخاطب قرار دهد؛ محیطی که او را به چالش وادارد؛ توجه او را جلب کند و محیطی آموزش‌دهنده بوده و کودک از آن بیاموزد. کشش به سمت مکان کودک را به کشف آن مکان وسوسه کند؛ به‌طوری که کودک قادر به توسعه اطلاعات و استعدادهایش باشد (پارس و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱۰). با این وجود اغلب کودکان بخصوص کودکانی که در شهرهای بزرگ زندگی می‌کنند در فضاهای پیچیده و ماشینی که حاصل ابداعات شهرسازان می‌باشد از دسترسی بر طبق استانداردها و روحیات دوران کودکی خود محروم مانده‌اند. (احمدی و همکاران، ۱۳۹۸: ۳) شهرهای دوستدار کودک به دنبال ایجاد مشارکت کودکان به منظور شکل دادن به محیط اطرافشان می‌باشند، مشارکتی عملی که باعث ایجاد علاقه و تعلق خاطر بیشتر کودک نسبت به محیط و شهر خود می‌شود (نوش زاده و اسماعیلی ۱۳۹۸: ۸۸). روزآوری شهر معاصر متناسب با نیازهای شهروندان تلاشی دیگر در عرصه مطالعات شهری است تا بدین وسیله آرامش و تعلق خاطر شهروندان نسبت به شهر تأمین و ایجاد گردد (نوروزی و نسترن، ۱۳۹۳: ۲). شهر دوستدار کودک با توجه به نیازهای مختلف کودکان مانند، امنیت ایمنی و غیره طراحی می‌شود. گذشته با توجه به ساختار شهرها و روستاها و بعضی از ویژگی‌های محیط بسیاری از نیازهای کودکان در محیط جامعه رفع می‌شده است (نهیسی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲). مکان دوستدار کودک با داشتن برخی قابلیت‌ها سبب می‌شود کودکان بتوانند به راحتی در فرایند بلوغ فردی و اجتماعی خود چیزهای متنوع و معناداری را تجربه کنند. کشش به سمت مکان کودکان را به کشف آن مکان وسوسه می‌کند و در این فرایند آن‌ها می‌توانند اطلاعات و استعدادهای خود را توسعه بدهند (بهاروند، ۱۳۹۳: ۲۹۹). مطابق مطالعات صورت گرفته، الهام عطایی و همکاران در سال ۲۰۲۱ طی پژوهشی با عنوان جایگاه کودکان آفرینشگر و خلاق در فضاهای زیست شهری نشان دادند، مهم‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار در افزایش خلاقیت کودکان ایجاد فرصت برای تعاملات بیشتر، ایجاد فرصت برای تعاملات بیشتر، ایجاد فضایی برای نمایش شایستگی‌های فردی، حس تعلق به محیط می‌باشد. قلندریان و یونسی (۱۴۰۰)، در پژوهشی با عنوان بازتاب تصویری فضاهای شهری دوستدار کودک، به این نتیجه رسیدند که در رتبه اول امنیت و آسایش و در رتبه‌های بعدی دسترسی مناسب به فضای سبز، محیط‌های تفریحی، فضاهای باز و همگانی، حمل‌ونقل عمومی، تسهیلات اساسی در مشارکت کودکان تأثیر دارد. در سال ۲۰۱۸، اقبال مقدم و زارعی، با بررسی شاخص‌های مطلوب برای ایجاد فضاهای شهری مطلوب کودکان در محله عودلاجان نشان دادند که رابطه معناداری بین متغیر مناسب‌سازی فضاهای محله عودلاجان و ایجاد امنیت برای کودکان وجود دارد. همچنین بافت تاریخی آن دارای پتانسیل بالقوه برای حضور کودکان است. خوارزمی و همکاران در سال ۱۳۹۹، با بررسی شاخص‌های دوستدار کودک در کلان‌شهر

مشهد نشان دادند، مشهد به لحاظ برخورداری از شاخص‌های امنیت کودکان، آموزش و فرهنگ و ایمنی و سهولت تردد و بهداشت و خدمات در سطح مطلوب نمی‌باشد. مویدفر و صفایی (۱۳۹۸) در برنامه‌ریزی شهری دوستدار کودک (آبادیه) نشان دادند با ارتقاء امنیت دسترسی، مکان‌های تفریحی، خدمات و فضاهای عمومی مشارکت نوجوانان و کودکان در برنامه‌ریزی شهری بیشتر می‌شود. براوان و همکاران (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان شهر دوستدار کودک با تمرکز بر سلامت کودکان، نشان دادند نقش محیط در سلامت کودکان بسیار تأثیرگذار می‌باشد. شهر باید اطلاعات کافی راجع عوامل تأثیرگذار داشته و نحوه تعامل آن‌ها با محیط در اولویت قرار گیرد. پری هانتینی و کورنیوانی در سال (۲۰۱۹)، در نقشه‌برداری از دسترسی به پارک‌های دوستدار کودک سمارانگ (اندونزی) نشان دادند سمارانگ می‌تواند جایزه برخورداری از پارک‌های دوستدار کودک را به لحاظ تعداد برخورداری از امکانات استانداردهای فضا و زمین‌بازی به خود اختصاص دهد. گوکمن و تاشچی (۲۰۱۶)، در پژوهشی با عنوان دید و نظرات کودکان در مورد شهر و دوستدار کودک شهر ازمیر به این نتیجه رسید که فهم و تقاضای کودکان از یک شهر دوستدار کودک مشابه و هم‌جهت با کودکان سرتاسر جهان است. زمین‌های باز وسیع - محیط بازی و حرکت - مکان‌های تمیز - رنگ‌های جذاب - مسیر دوچرخه‌سواری از این موارد می‌باشد. دیر و تارانتینی در سال ۲۰۱۶ در پژوهشی تحت عنوان چون همه ما اجتماعی از مردم هستیم نتایج و تعامل مشارکت کودکان و نوجوانان در برنامه‌ریزی و طراحی فضای عمومی دوستدار کودک با مشارکت و نظرخواهی از کودکان متوجه شد که ارائه خدمات، اساسی بهبود فضای بازی و تفریح، یا بهبود زیستگاه از مفاهیم اساسی محیط‌های دوستدار کودک است. دانگ و همکاران (۲۰۱۷) در مقاله‌ای به اهمیت پاسخگویی به دو موضوع امنیت و ایمنی برای فضاهای تفریحی کودکان اشاره می‌کنند. یافته‌ها نشان می‌دهد عواملی چون تعداد امکانات، موجود طراحی، امکانات طراحی مسیرهای عابر پیاده نگهداری امکانات، پاکیزگی رفتارها، سهل‌انگاری نگهبانان و دیگر استفاده‌کنندگان بر امنیت پارک‌های شهری تأثیرگذارند (Dong et al., 2017). با توجه به اهمیت این موضوع، ضرورت انجام این پژوهش در محله سرداران ارومیه با وجود کمبود تسهیلات و تجهیزات شهری مرتبط با مشارکت کودکان به‌عنوان شهروندان در برنامه‌ریزی شهری بیش از هر زمان دیگر احساس می‌شود چرا که روزبه‌روز شاهد غلبه قطب تجاری مرکز شهر از خیابان اصلی (خیابان امام) به کوچه‌ها و معابر داخل محدوده و کم‌اهمیت‌تر شدن حضور اجتماع‌های محله‌ای در این محدوده هستیم. این موضوع می‌تواند در آینده‌ای نه‌چندان دور تعاملات و زندگی اجتماعی محله را مختل سازد و عملاً هیچ فضایی برای مشارکت کودکان و اجتماع محله باقی نگذارد. نحوه طراحی دسترسی‌ها و همچنین نفوذ بیش‌ازحد کاربری تجاری در محله سرداران، عرصه را برای حضور اجتماع محلی و تعاملات اهالی محله به‌خصوص کودکان روزبه‌روز تنگ تر کرده و عملاً این فضای شهری هیچ تجهیزات و خدمات شهری برای اهالی آن محله به‌خصوص کودکان که حق شهروندی آنان محسوب می‌شود، ندارد. در این محدوده اختلاط کاربری زیادی (مسکونی - تجاری - مذهبی) وجود دارد و از لحاظ کالبدی دارای معماری سنتی با دسترسی‌ها و معابر نه‌چندان عریض می‌باشد. همچنین نبود ضوابط و الگوی مناسب، ایجاد بناهای بدون قاعده و نظارت کافی، ناهمخوانی برخی نماها با جغرافیا و عرف جامعه؛ همچنین مدت زمانی است که شهر از اصالت خود دور شده و شاهد معماری‌های غیربومی مانند معماری رومی هستیم (رازی و همکاران، ۱۴۰۲: ۶). در این پژوهش این فضا که همراه با نفوذ بیش‌ازحد کاربری‌های تجاری دچار معضل شده است، از لحاظ ارتباطات فضایی و همسایگی موردبررسی قرار می‌گیرد و در تمایز با تحقیقات پیشین که صرفاً بدون مطالعه دیگر عوامل صرفاً با در نظر گرفتن نظرات مستقیم کودکان در طراحی فضاهای دوستدار کودک که موفقیت‌چندانی در فعال نمودن و پویایی این فضاها در محله نداشت، نوآوری این مطالعه را می‌توان در این موضوع دید که با استفاده از حضور و فعالیت هر یک از کاربری‌های موجود در محدوده به‌خصوص کاربری تجاری بر

اساس مطالعه و بررسی نیازهای هر یک از کاربری‌ها و وجه مشترک آن‌ها با نیازهای فضاهای دوستدار کودک در سطح محله، این امکان فراهم می‌گردد که بهترین نقاط محدوده که دارای پتانسیل بالای شکل‌گیری فضاهای دوستدار کودک می‌باشد مشخص و با کمترین تسهیلات موجب ارتقاء سطح تعاملات کودکان و نوجوانان در تعاملات و فعالیت‌های محله شود. این پژوهش از طریق بررسی ارتباط امنیت کودکان با فعالیت و پویایی کاربری‌های تجاری محله و همچنین نقش حضور کودک در ارتقای تعاملات اجتماعی با توجه به بافت سنتی و تاریخی محله به دنبال پاسخ به این سؤال می‌باشد که حضور و تعامل کودکان طی چه ارتباطی با سه عامل کلیدی کاربری‌های غالب محله، بافت محلی و سنتی و تعاملات اجتماعی محله می‌تواند منجر به ارتقاء فضاهای دوستدار کودک در محله سرداران شود؟

مبانی نظری

شهر دوستدار کودک به واسطه فراهم نمودن نیازهای فیزیکی کودکان موجب تحریک تکامل فردی آن‌ها می‌شود. از آنجایی که این شهر دارای شکل و مقیاس مناسب برای پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری و حمل‌ونقل عمومی و به واسطه فشردگی موجب افزایش تعاملات اجتماعی می‌شود؛ بنابراین محدودیت‌های زمانی برطرف می‌گردد.

جدول ۱. مفهوم شهر دوستدار کودک

منبع	تعریف
کربلایی حسینی غیاوند و سهیلی ۱۳۹۲: ۶۰	شهر دوستدار کودک شهری است که در آن خواسته‌های کودک در اولویت قرار گرفته و شرایط اجتماعی، فرهنگی و معماری شهر همسو با نیاز آن‌هاست. همین‌طور شهر را به سمتی سوق می‌دهد که در آن کودکان نقش مؤثری در خصوص شهر خود داشته و نظرات آن‌ها در تصمیم‌ها اعمال می‌شود خانواده‌ها و اجتماع باید کودکان را در مسائل مهم و تأثیرگذار بر زندگی آن‌ها دخالت دهند. در واقع در این شهر کودکان احساس امنیت و آرامش نموده و قادر به کاوش و یادگیری در خصوص فضاهای پیرامون خود هستند.
کیانی و اسماعیل‌زاده ۱۳۹۲: ۵۲	شهر موردعلاقه، کودکان شهر موردعلاقه مردم است؛ چنان‌که شهروندان خود اعم از پیر و جوان را به شرکت در خدمات و طراحی شهر تشویق می‌کند. در شهر دوستدار کودک نحوه مدیریت و حکمرانی خوب، مستلزم تخصیص فرصت به کودکان برای تصمیم‌گیری است.
یونیسف ۲۰۰۹	یک شهر دوستدار کودک تجسمگر کنوانسیون حقوق کودک در سطح محلی است؛ به این معنا که حقوق کودکان در سیاست‌ها، قوانین برنامه‌ها و بودجه‌ها منعکس می‌شود. در یک شهر دوستدار کودک، کودکان عامل‌هایی فعال به آینده، صدای آن‌ها و نظرات آن‌ها موردتوجه قرار گرفته و بر روند تصمیم‌گیری تأثیر می‌گذارد.
شهری زاده و مویدی فر ۱۳۹۶: ۱۵۳	شهر دوستدار کودک به این معنی است که دولتمردان چگونه این شهرها را بر اساس علایق بچه‌ها اداره می‌کنند و نیز به شهرهایی گفته می‌شود که در آن‌ها حقوق اساسی کودکان مانند سلامت، حمل‌ونقل، حمایت، آموزش و فرهنگ رعایت می‌شود. بر این اساس کودکان به‌عنوان شهروندانی تعریف شده‌اند که حقوقی دارند و حق دارند نظراتشان را ابراز کنند. یک شهر دوستدار کودک تنها یک شهر خوب برای بچه‌ها نیست، بلکه شهری است که به‌وسیله کودکان ساخته می‌شود.
شهر ادمونتون ۲۰۰۵	شهر دوستدار کودک به جوانان و کودکان خوشامد می‌گوید حق مشارکت برای آن‌ها قائل است و رفاه و امنیت آن‌ها را ارتقاء می‌بخشد حقوق افراد جوان به‌عنوان اعضای تأثیرگذار در جامعه را به رسمیت می‌شناسد و پرورش می‌دهد و بر این موضوع تأکید دارد که باید به احساس مالکیت و صدای کودکان توجه کرد.
هووارد، ۲۰۰۶: ۳	از دیدگاه انجمن ملی پیشگیری از آزار و اذیت کودکان در شهر دوستدار کودک برای آن‌ها ارزش قائل و از آن‌ها حمایت می‌شود به آن‌ها احترام گذاشته می‌شود امکانات پایه‌ای برای آن‌ها فراهم شده و در دایره شمولیت قرار گرفته می‌شوند.
دولگر، ۲۰۱۵: ۶۲	از دیدگاه تاپسامر و همکاران (۲۰۰۹)، شهر دوستدار کودک بر تضمین توجه آشکار به کودکان و لحاظ کردن کودکان در سازوکارهای تصمیم‌گیری تأکید دارد که این امر از دیدگاه‌های دوستدار کودک در رابطه با سازوکارهای دولت محلی آغاز می‌گردد.
Carci (۲۰۰۲)	مفهوم شهر دوستدار کودک به‌طور کل به این معنی است که دولتمردان چگونه این شهرها را بر اساس علایق بچه‌ها اداره می‌کنند و نیز به شهرهایی گفته می‌شود که در آن حقوق اساسی بچه‌ها مثل سلامت، حمل‌ونقل،

حمایت، آموزش و فرهنگ رعایت می‌شود. بر این اساس بچه‌ها به‌عنوان شهروندانی تعریف شده‌اند که حقوقی دارند و حق دارند نظراتشان را ابراز کنند یک شهر دوستدار کودک تنها یک شهر خوب برای بچه‌ها نیست، بلکه شهری است که به‌وسیله کودکان ساخته می‌شود	Aitken Stoneham (۲۰۰۸)
شهر موردپسند کودک شهری است که در آن کودکان می‌توانند رشد کنند و قدرت و پتانسیل‌های خود را ارتقا دهند و می‌توانند ایجاد اعتماد به نفس پیدا کنند و در جهان به‌طور فعال درگیر شوند؛ در عین حال مستقل باشند و قادر هستند مدیریت امور خود را بر عهده بگیرند (طاهری ۱۳۸۹)	کونین لینچ (۱۹۷۷)
یک شهر دوستدار کودک تجسم بیرونی کنوانسیون حقوق کودک در سطح محلی است که در عمل بدین معنی است که حقوق کودکان در سیاست‌ها، قوانین برنامه‌ها و بودجه‌ریزی شهر منعکس شده است. در یک شهر دوستدار کودک کودکان عناصر فعالی هستند که صدایشان شنیده شده و نظراتشان در فرایند تصمیم‌گیری موردتوجه قرار می‌گیرد	جوهری تیموری (۱۳۹۴)
شهر دوستدار کودک شهری است که در آن بخش‌های مختلف جامعه متعهد می‌شوند تا استانداردهای لازم را برای زندگی شایسته کودکان در مناطق خود فراهم کنند محیط فیزیکی که نیازها و علایق خاص کودکان را مدنظر قرار می‌دهد برای مثال بهسازی مناطق نورپردازی‌های استاندارد و ساخت مکان‌های بازی و خلاقیت به‌دوراز ترافیک و آلودگی با مشارکت خود کودکان به ساخت شهرهای دوستدار کودک کمک می‌کند.	(گلاسون و نیل ۲۰۰۶)

منبع: یافته‌های نویسندگان ۱۴۰۳ با اقتباس از تمجدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶

کونین لینچ با پروژه رشد در شهرها، آغازگر بحث دخالت دادن کودکان در فرآیند طراحی فضاهای شهری در دهه ۱۹۷۰ می‌باشد. وی نظریات خود را در مورد برداشت الگوهای رفتاری کودکان نسبت به فضاهای شهری مطرح کرد (Moffat, 2002:46) به عقیده لینچ، کودکان بیش از آن که در مدرسه یاد بگیرند، در بیرون از مدرسه و در جامعه می‌آموزند. از نظر جین جیکوبز نیز امنیت به‌ویژه برای زنان و کودکان از حضور نگاه‌ها در خیابان منتج می‌شود (کاشانی جو و همکاران ۱۳۹۱: ۲۴۳). جیکوبز بر این باور است که در فضاهای شهری، مهم‌ترین علایق کودکان در ایمنی خیابان تنوع کاربری‌ها، شادابی و سرزندگی شهر خلاصه می‌گردد که کلید اصلی رفع نگرانی‌های اساسی والدین در مورد کودکان باشد (جلیلی صدرآباد و همکاران ۱۳۹۳: ۱۳۷). لوفور نیز دو اصل و حق جامع و اساسی را برای همه شهروندان قائل می‌باشد: حق تملک فضا و حق مشارکت شهری. حق مشارکت به شهروندان، امکان دستیابی به تصمیماتی را می‌دهد که باعث تولید فضای شهری می‌گردد و حق تملک نیز شامل حق دسترسی، تصرف و استفاده از فضا و تولید فضای جدید منطبق با نیازهای مردم است (Lefebvre, 1996:174) در وضعیت امروزی شهرها مشارکت و برابری حقوق شهروندی در محدودهای بسیار بسته عمل کرده و در اکثر موارد گروه کوچکی از اعضای یک جامعه شهر را بر مبنای خواسته‌های خود تغییر شکل می‌دهند و فرم‌های شهری بر طبق نیاز این گروه پدیدار می‌شود (هاروی، ۱۳۹۴: ۳۸۳). بدیهی است که در چنین فضایی نیازهای افرادی که دارای قدرت نمی‌باشند، در نظر گرفته نخواهد شد که در این میان آسیب‌پذیرترین طیف را کودکان تشکیل می‌دهند. در ادوار مختلف در زمینه طرح‌های شهری الگوهایی ارائه شده است که کودکان را موردتوجه قرار داده که در این محور کلارنس پری الگویی در سطح واحد همسایگی را به‌منزله محیطی اجتماعی-کالبدی برای توسعه مناطق مسکونی شهری پیشنهاد کرد. وی چهار عنصر اصلی را برای چنین محیطی تعریف کرد که شامل مدرسه ابتدایی زمین‌بازی فروشگاه‌های کوچک و ترکیبی از ساختمان‌ها خیابان‌ها و خدمات عمومی با دسترسی ایمن برای پیاده بود (عینی فر، ۱۳۸۶: ۴۱). طرح کلارنس اشتاین نیز از جمله طرح‌هایی می‌باشد که در بعد محله مسکونی مطرح شده و مشخصاتی را در بر دارد که به‌نوعی به دنبال فراهم کردن محیطی با کیفیت برای کودکان می‌باشد. از جمله فاصله نیم مایلی پیاده بین مدرسه ابتدایی و پارک‌های جنبی، عدم نفوذ خیابان‌های اصلی به واحدهای همسایگی، بن‌بست بودن خیابان‌های نواحی مسکونی که رفت‌وآمد سواره را محدود می‌نماید (شيعه، ۱۳۹۲: ۳۵). توجه به مفهوم شهرهای دوستدار کودک در ایران سابقه چندانی ندارد شاید بتوان گفت نخستین توجه جدی به این موضوع پس از زلزله مخرب سال ۱۳۸۲ در بزم صورت گرفت؛ به‌گونه‌ای که سازمان

یونیسف با همکاری دیگر نهادها، پروژه شهر دوستدار کودک را با هدف مشارکت جمعی و «کودکان تعریف و آن را هدف‌گذاری کرد. برای این منظور در پروژه شهر دوستدار کودک «بم کارگروه‌هایی در رابطه با موضوعاتی نظیر، مسکن، مدرسه زمین‌بازی همسایگی و شهر با اهدافی چون تقویت مشارکت، کودکان افزایش آگاهی، اجتماعی توجه به نیازهای بومی توسعه راهبردهای شهری بودجه‌های سازمانی برای کودکان و تقویت مشارکت ایجاد شد (کامل نیا و حقیر، ۱۳۸۸: ۸۰) پس از زلزله بم، در سال ۱۳۸۶ دولت جمهوری اسلامی ایران تعهدی را به صندوق حمایت از کودکان سازمان ملل متعهد (یونیسف) داد شهر تهران نیز به طرح شهرهای دوستدار کودک ملحق شد برابر این، الحاق شهرداری تهران برای هدایت پروژه شهر دوستدار کودک در شهرهای خاورمیانه و شمال آفریقا به‌عنوان دبیرخانه پذیرش مسئولیت. کرد البته این برنامه با کمی تأخیر در سال ۱۳۸۸ به تصویب شورای اسلامی شهر تهران رسید و تهران فعالیت‌های خود را در راستای محقق شدن «شهر دوستدار کودک» آغاز کرد. با توجه به مطالعات صورت گرفته (Kotlyakov & Komarova 2007:7) دسترسی و سهولت دسترسی به مکان در قالب فاصله طی شده، زمان موردنیاز و محل یک مکان در ارتباط با مسیرهای محلی، (پورمحمدی ۱۳۹۲) هم‌جواری کاربری‌ها، (قنبری ۱۳۸۹) طراحی و رعایت استاندارد در کف سازی پیاده‌رو و محل بازی کودکان در شاخص‌های کالبدی موردتوجه قرار گرفته است. در شاخص‌های فرهنگی اجتماعی، (کیاکجوری و افراسیابی ۱۳۹۱) اعتماد اجتماعی در سه حوزه خاص عام و نهادی، (کلانتری و همکاران ۱۳۹۲) امنیت در دو وجه نبود خطر و کسب فرصت‌ها و ارزش‌ها در امنیت فضای بازی کودکان و امنیت ترافیکی و خشونت و جرم علیه کودکان استفاده شده است. شاخص‌های محیطی با مؤلفه‌های آلودگی و بهداشت نظافت فضاهای کودکان و عدم وجود گیاهان سمی در محدوده با توجه به مطالعات (حاتمی و همکاران ۱۳۹۲) مورد استفاده قرار گرفته است. و اما شاخص‌های روانی مطابق مطالعات (گروتر ۱۳۷۵) رنگ و زیبایی، (میرمقتدایی ۱۳۷۷) اکسپرسیون یا گویایی احساس و کنتراسیون یا سمبولیک، مورد استفاده قرار گرفته است. برخی دیگر از شاخص‌های مورد استفاده در مطالعات دیگر نیز در جدول به شرح زیر مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول ۲. شاخص‌ها و گویه‌های شهر دوستدار کودک

شاخص	گویه‌ها	منابع
ایمنی و سهولت تردد کودکان	-وجود فضای پیاده‌روی	- unicef, 2007
	-وجود پل هوایی و زیرگذر عابر پیاده در نزدیکی محل	- korpela, 2014
	-عدم وجود موانع فیزیکی مزاحم در معابر و پیاده‌رو	-johnson, 2014
	-وجود سرعت‌گیر، چراغ راهنمایی خط‌کشی عابر پیاده	-taylor et al., 2014
	- مناسب بودن کف‌پوش زمین‌بازی	- woolcock and steele2008
	- بازرسی مداوم وسایل بازی	- brown et al 2019
امنیت کودکان	-نظارت طبیعی والدین بر فضای بازی کودکان	-unicef, 2007
	-نظارت غیرمستقیم دوربین‌های مداربسته بر فضای بازی	-wales, 2013
	-عدم وجود کتخ‌ها، فضاهای گم در پیرامون همسایگی	-riggio, 2002
	-عدم وجود فضاهای بی‌دفاع و محاط شده	- johnson, 2014
فضاهای شهری و پارک	-پارک‌های موضوعی برای کودکان	-unicef,2007
	-وسایل بازی خلاقانه برای کودکان در فضاهای بازی	-taylor et al., 2014
	-وجود خانه اسباب‌بازی در هر محله	-korpela, 2014
	-وجود باشگاه‌های بازی کودکان در سطح شهر	-rakhimova, 2011
دسترسی به خدمات	-رنگ‌های مناسب در طراحی وسایل بازی	-satispl, 2018
	-دسترسی به پارک‌ها و فضای سبز	-unicef, 2007
	-دسترسی به زمین‌های بازی	-dryskal, 2007
		-nordstrom, 2018
		-satispl, 2018

-دسترسی به مدارس / مساجد / مرکز محله (سوپرمارکت، -غفاری و همکاران، ۱۳۹۳ نانوایی، سبزی فروشی، میوه فروشی، داروخانه)	
-وجود مبلمان سالم و مناسب گروه‌های سنی متفاوت	-unicef, 2007
-رنگ آمیزی دیوارهای مدارس، کلاس‌ها مطابق گروه سنی	-mitchell et al, 2007
-وجود بازی‌های زمین در مدارس	- woolcock and steele, 2008
-وجود گل و گیاه در فضای مدارس	-gleeson et al., 2015
-وجود خدمات اطفای حریق در مدارس	-صفوی مقدم و همکاران ۱۳۹۴

منبع: خوارزمی و همکاران ۱۳۹۸: ۴

با توجه به ویژگی‌های بافت سنتی محلی و قرارگیری در مجاورت هسته تجاری مرکز شهر ارومیه و همچنین با توجه به مطالعات حاصل از مبانی نظری شهر دوستدار کودک و حق به شهر و همچنین وجه تمایز و نوآوری پژوهش، شاخص‌ها در سه بعد محیطی، سازمانی، فرهنگی اجتماعی به شرح زیر انتخاب گردید:

جدول ۳. شاخص‌های پژوهش

ابعاد	شاخص‌ها
محیطی	ایمنی و امنیت - دسترسی‌های مناسب به فضاهای شهری - وجود فضاهای باز و عمومی (همگانی) - فعالیت‌های عمومی - مبلمان مناسب - منظر عینی و ذهنی مناسب
سازمانی	تسهیلات و خدمات اساسی و لازم
فرهنگی - اجتماعی	مشارکت و ارزش‌دهی به همه گروه‌های سنی و کاربری‌ها و... - ایجاد محیط مناسب برای ایجاد تعامل بیشتر - ابعاد اجتماعی (پیوند با تاریخ و فرهنگ ...) - توسعه ارتباطات جمعی

روش پژوهش

پژوهش حاضر از منظر روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بوده و از لحاظ هدف کاربردی می‌باشد. همان‌طور که در بخش پیشینه تحقیق بیان گردید، وجه تمایز این پژوهش ارزیابی تأثیر فضاهای شهری دوستدار کودک بر محله و سایت مورد مطالعه از نظر کاربری‌های دیگر موجود در محله اعم از کاربری‌های تجاری و آموزشی و گروه‌های سنی دیگر از جمله (والدین، جوانان) بر اساس رویکرد حق به شهر (در نظر گرفتن دیدگاه سایر گروه‌های سنی دیگر کاربری‌ها در بسترسازی فضاهای شهری (دوستدار کودک) می‌باشد. جامعه آماری در این پژوهش بنا به در نظر گرفتن ارتقاء فضاهای شهری دوستدار کودک و کودک مدار تمامی کاربری‌های موجود در محله اعم از مسکونی، تجاری، آموزشی، مذهبی و ... می‌باشد. مطابق با داده‌های جمع‌آوری شده در بخش "محدوده مورد مطالعه" محدوده پژوهش در مجموع دارای ۲۰۷ قطعه می‌باشد و به منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز پژوهش نمونه آماری را از مابین ۴ کاربری که بیشترین درصد از کاربری‌های موجود محله سرداران را در برمی‌گیرد، انتخاب شده است که شامل کاربری‌های مسکونی (۵۳٫۶۲٪) - کاربری‌های تجاری (۳۹٫۶۱٪) - اداری و انتظامی (۱٫۹۳٪) و مذهبی (۱٫۴۴٪) می‌باشد. مطابق با فرمول کوکران حجم نمونه پژوهش حاضر برابر با ۱۳۵ می‌باشد که با توجه به درصد‌های ذکر شده از بین بیشترین تعداد کاربری‌های موجود در محله، نمونه آماری این پژوهش به صورت تصادفی از بین این کاربری‌ها با تعدادهای مشخص (مطابق با درصد‌های داده شده) انتخاب می‌گردد که بدین صورت می‌باشد: کاربری مسکونی (۷۲ عدد شامل والدین و گروه‌های سنی مختلف از جمله جوانان) - کاربری تجاری (۵۳ عدد) - کاربری‌های اداری و انتظامی (۵ عدد) و کاربری‌های مذهبی (۵ عدد). داده‌های جهت فرضیات پژوهش، مورد مطالعه و جمع‌آوری قرار می‌گیرند در سه دسته تقسیم‌بندی می‌شود:

- داده‌های مربوط به مدل چیدمان فضا: در این مدل نقشه محوری محدوده مورد مطالعه (محل سرداران) و بلوک که محله در آن واقع شده، و در نهایت منطقه ۴ شهر ارومیه مورد مطالعه قرار می‌گیرد. با استفاده از نقشه محوری، نقشه عمق کلی به عنوان مهم‌ترین شاخصه برای توصیف روابط توپولوژیکی بین فضاها استخراج می‌گردد و در نهایت امکان تحلیل بیشتر دسترسی‌های محله برای رسیدن به شاخص‌ها و فرضیات پژوهش فراهم می‌سازد.

شکل ۱. نقشه محوری

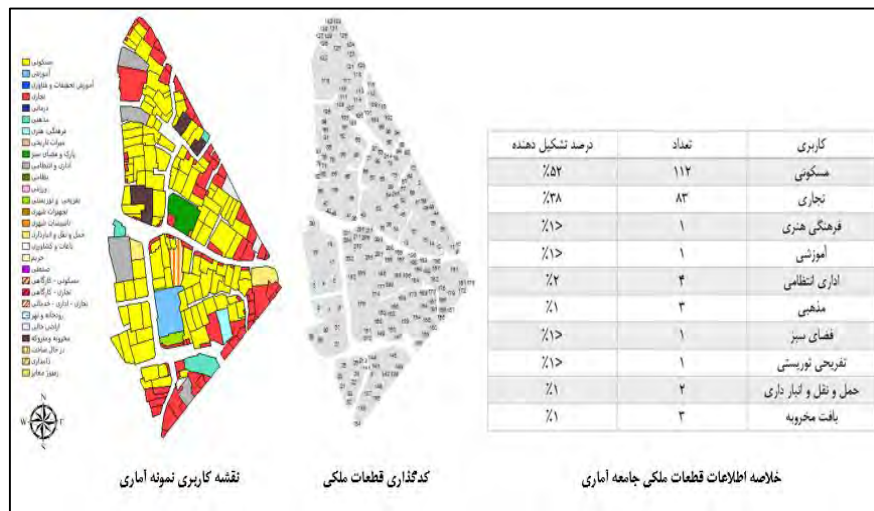

شکل ۲. نقشه عمق کلی

- داده‌های مربوط به پرسشنامه: در این داده‌ها سعی در جمع‌آوری اطلاعات کیفی که مرتبط با نظر مستقیم اهالی محدوده نمونه آماری شده است را دارد و میزان تمایل و نقش هر یک از کاربری‌های محله در ایجاد شهر دوستدار کودک و همچنین تأثیر فضای دوستدار کودک در کیفیت فعالیت کاربری آشکار می‌سازد. همچنین با اختصاص کدهای مجزا برای هریک از قطعات ملکی تشکیل‌دهنده نمونه آماری امکان فراهم آوردن یک داده مکانی مبتنی بر نظرات خود ساکنین محله مهیا می‌سازد.

- داده‌های مکانی استخراج‌شده از پرسشنامه و برداشت میدانی: این دسته از داده‌ها به ما این امکان را می‌دهد که کاربری‌ها و مجاورت‌هایی که می‌تواند به شکل‌گیری و ارتقای فضاهای دوستدار کودک کند. درواقع شکل‌گیری و ارتقای فضاهای دوستدار کودک در این نقاط از محله بیشتر از نقاط دیگر آن می‌باشد. داده‌های توصیفی گردآوری‌شده از طریق برداشت‌های میدانی از طریق طیف لیکرت تبدیل به عبارات کمی شده و با استفاده از کد مشترک قطعات ملکی در نقشه تولیدشده در Arcmap و پرسشنامه اطلاعات کمی هر یک از قطعات در جدول اطلاعات توصیفی در شپ فایل توسط نرم‌افزار Arcgis وارد و ذخیره می‌شود. در مرحله بعد داده‌های واردشده در محیط وکتور به محیط رستر انتقال داده می‌شود و از طریق ابزار Reclassify همه لایه‌ها مجدد در محیط رستر از ۱ تا ۵ ارزش‌گذاری شدند و در نهایت با استفاده از مکان‌یابی به روش

وزن دهی overweight فضاهای دوستدار کودک با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده و امتیازات داده شده به هر قطعه ملکی، در سه اولویت از فضاهای با کمترین تا بیشترین پتانسیل شکل‌گیری فضاهای دوستدار کودک به دست می‌آید.

جدول ۴. خلاصه اطلاعات توصیفی جامعه آماری

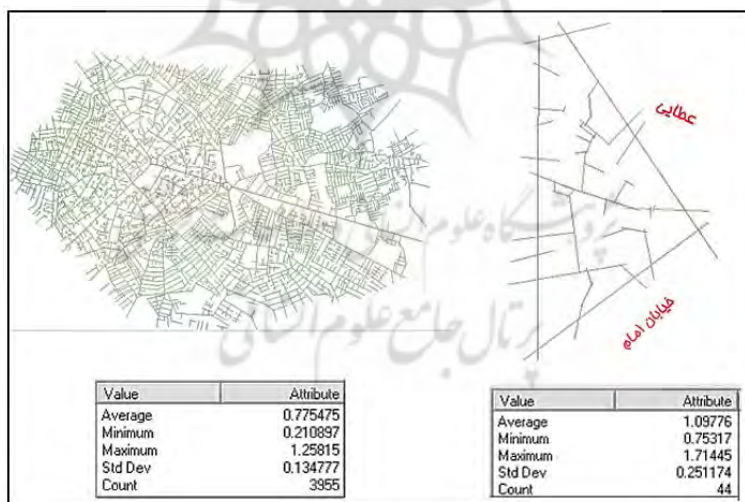
شکل ۳. مدل مفهومی

محدوده مورد مطالعه

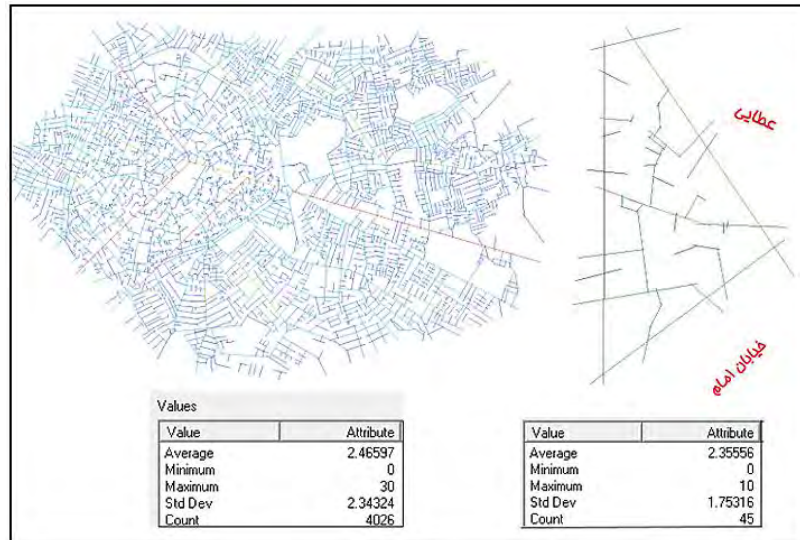
محدوده مورد پژوهش شامل محله سرداران ارومیه به مساحت ۵,۳ هکتار می‌باشد. این محله در مرکز شهر در کنار خیابان امام (پهلوی سابق) و در امتداد راسته غلام خان نبش کوچه امیر نظمی واقع شده که قسمت مهم بافت قدیمی شهر است و در قلب محدوده تاریخی شهر قرار گرفته که برخی از بناهای با ارزش تاریخی و فرهنگی همچون مسجد سردار، مسجد مناره و مدرسه هدایت در این محله واقع شده‌اند. اگر محله سرداران را از لحاظ کاربری‌ها بررسی کنیم، پی می‌بریم که کاربری مسکونی بخش عمده این محله را شکل داده (۵۳,۶۲٪) و در رتبه دوم کاربری تجاری (۳۹,۶۱٪) قرار گرفته که

شکل ۴. محدوده مورد مطالعه

با توجه به نقشه‌های استخراج‌شده از عمق کلی محدوده، شامل نقشه پیوستگی و نقشه یکپارچگی دسترسی‌های محله، می‌توان گفت در مقیاس منطقه‌ای، خیابان‌های منتظری، مطهری، امام خمینی و باکری دارای یکپارچگی بالا (۱,۲۵۸) می‌باشد. بلوک و محدوده مورد مطالعه ما در مقیاس محلی و در مجاورت خیابان امام خمینی واقع شده است. در مقیاس محلی خیابان‌های عطایی، امام، شیشه‌گرخانه با یکپارچگی (۱,۰۹) دارای بیشترین یکپارچگی می‌باشد.

همچنین با توجه به نقشه پیوستگی و بررسی رابطه بین فضا و همسایگی بلافاصله در منطقه ۴ خیابان‌های امام، مطهری، باکری، شیخ شلتوت دارای بیشترین پیوستگی (ماکزیمم ۳۰) می‌باشد که در محله سرداران در مجاورت خیابان امام، کوچه صبحه در درجه نخست دارای پیوستگی ۱۰ و شیشه‌گران در درجه بعدی دارای پیوستگی بالا می‌باشد.

شکل ۶. نقشه پیوستگی

این دو اطلاعات دریافتی از نقشه عمق می‌تواند معیار قابلیت فهم را برای دسترسی‌های این محله را فراهم آورد. اگر نسبت پیوستگی معابر محله را نسبت به یکپارچگی محله با کمیتی به نام R^2 مورد بررسی و تحلیل قرار دهیم، محدوده مورد مطالعه دارای $R^2=0.52$ می‌باشد که هرچه این مقدار به ۱ نزدیک‌تر باشد، نشانگر قابلیت درک بالای مسیرها توسط ساکنین می‌باشد. این شاخص ارتباط مستقیم با پیوستگی دسترسی‌ها دارد.

شکل ۷. نمودار قابلیت فهم مسیرها

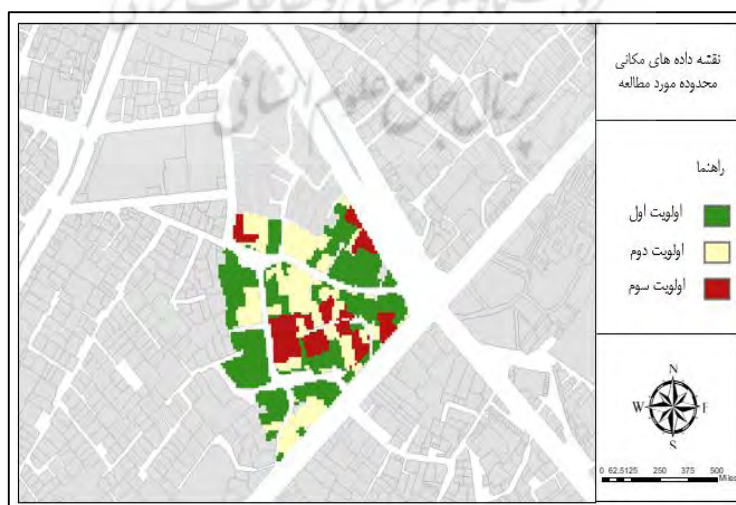
همچنین با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه از کاربری‌های سطح محله شاخص‌های پژوهش از نگاه اهالی به شرح زیر قابل تجزیه و تحلیل می‌باشد:

جدول ۵. نتایج پرسشنامه

ردیف	سوالات	میانگین
۱	تا چه میزان فعالیت و نظارت شما بر محدوده کاربری خود می‌تواند میزان ترس از کودکان را کاهش داده و حضور آنان در محله را افزایش دهد؟	۴٫۶
۲	تا چه میزان حضور کودکان در محله می‌تواند موجب تأمین امنیت و افزایش نظارت عمومی بر فعالیت کاربری شما و یا محیط زندگی شما باشد؟	۴٫۲
۳	فضاهای عمومی شکل‌گرفته از فعالیت کاربری شما یا حضور و زندگی شما تا چه میزان موجب افزایش مراقبت از تأسیسات احداثی بازی کودکان و افزایش نظارت و دید رفتار و ارتباط کودکان با یکدیگر می‌شود؟	۴٫۳

۴	فضاهای عمومی شکل گرفته حاصل از حضور و تعامل همسایگی کودکان در سطح محله تا چه میزان بر ارتقاء فعالیت کاربری شما و سرزندگی محیط تأثیرگذار بوده است؟	۴,۴۶
۵	حضور فعال کودکان و نوجوانان در سطح محله تا چه میزان می تواند زمینه را برای شکل گیری فعالیت های شبانه و شب زنده داری در محدوده کاربری شما محیا سازد؟	۴,۳
۶	فعالیت های عمومی در شبها (وجود فروشگاه و جشن ها و جشنواره ها...) تا چه میزان می تواند زمینه را برای تأمین امنیت و ارتقای حضور کودکان محیا سازد؟	۴,۴
۷	میزان تأثیر گذاری وجود مبلمان مناسب در سطح محله بر ارتقاء کیفیت فعالیت کاربری شما یا زندگی شما به چه نحوی می باشد؟	۴,۴
۸	حضور دائم فعالیت کاربری شما و تجمع های اجتماعی ناشی از فعالیت کاربری شما تا چه میزان می تواند موجب نظارت بر مبلمان و عدم خراب شدن و آسیب دیدن توسط اشخاص دیگر شود؟	۴,۳
۹	حضور فعالیت کاربری شما و یا محل زندگی شما به عنوان لبه فعال محله تا چه میزان می تواند در شکل گیری منظر عینی و ذهنی مناسب در کودکان مؤثر واقع شود؟	۴,۳۹
۱۰	حضور کودکان و به دنبال آن جمعیتی که به واسطه آن کودکان به محل کاربری شما مراجعه می کنند تا چه میزان باعث ارتقاء منظر عینی و ذهنی و ارتقاء فعالیت کاربری شما می شود؟	۴,۳۷
۱۱	وجود تسهیلات مناسب فضای بازی کودکان در نزدیکی و مجاورت کاربری شما تا چه میزان تأثیر مثبت بر فعالیت کاربری شما و یا کیفیت زندگی شما می شود؟	۴,۳
۱۲	کاربری و فعالیت شما تا چه میزان می تواند شرایط را برای محیا ساختن تسهیلات و خدمات مناسب فضای کودکان فراهم آورد؟	۴,۲۱
۱۳	تا چه میزان افزایش دسترسی پیاده و دوچرخه و حمل و نقل عمومی بر انجام فعالیت های روزمره شما یا بر فعالیت کاربری شما تأثیر گذار می باشد؟	۴,۷۹

با استفاده از مکان محور نمودن داده های جمع آوری شده در پرسشنامه به وسیله اختصاص کد مخصوص برای هر قطعه ملکی در سطح محله، ویژگی های هر قطعه ملکی نسبت به ویژگی های ذکر شده در مورد شاخص های پژوهش به صورت مجزا در بانک اطلاعاتی GIS ذخیره گردید و از ۱ تا ۵ اولویت بندی شدند. این شاخص ها به محیط رستر منتقل شد و از طریق ابزار Reclassify همه لایه ها مجدد در محیط رستر از ۱ تا ۵ ارزش گذاری شدند و در نهایت با استفاده از ابزار wighted overlay همسایگی هایی که می تواند نقاط حساس برای تقویت فضاهای دوستدار کودک باشند به شرح زیر مشخص گردید:

شکل ۸. نقشه داده های مکانی

با توجه به تجزیه و تحلیل های صورت گرفته از سه دسته منابع داده های جمع آوری شده، اکنون آزمون و سنجش فرضیات پژوهش به شرح زیر انجام می شود:

- به نظر می رسد رابطه معناداری بین مناسب سازی فضاهای تجاری محله و ایجاد امنیت برای کودکان وجود دارد. با توجه به داده های مکانی جمع آوری شده از ۵۳ قطعه کاربری تجاری که در پرسشنامه شرکت کردن ۵۱٪ (۲۷ مورد) با دادن امتیاز ۵ به شاخص تأمین امنیت برای کودکان و همچنین حضور کودکان برای فعالیت آنان نشان دادند که این رابطه معنادار و فرضیه ۱ تأیید می گردد.

- به نظر می رسد رویکرد مشارکت همه گروه های سنی محله و کاربری های غالب محله باعث ارتقای تعاملات کودکان در محله می باشد. در نقشه داده های مکان محور، کاربری با امتیاز ۵، نشانگر عوامل تقویت کننده امکان حضور کودکان در محله می باشد. همچنین با ارجاع به مدل چینش فضا در همان مکان های مذکور پیوستگی و یکپارچگی فضایی بالایی نسبت به معابر اطراف وجود دارد. بنابراین این دو داده به صراحت نشانگر آن هستند که حتی در صورت عدم وجود جایگاه خاص برای بازی و فعالیت کودکان در محل، قرارگیری این همسایگی های سازگار می تواند موجب مشارکت و حضور و بازی کودکان حتی در معابر اصلی می شود. بنابراین فرضیه تأیید می شود.

- به نظر می رسد تعبیه کردن تأسیسات و فضاهای شهری مخصوص کودکان بدون در نظر گرفتن تعامل و همکاری سایر گروه های سنی و کاربری های غالب محله نمی تواند باعث ارتقای تعاملات کودکان در فضای شهری شود. با توجه به توضیحاتی که در مورد تأیید فرضیه ۲ مطرح گردید و همچنین وضعیت موجود، که محله برخلاف وجود فضای سبز و پتانسیل های موجود محله، ناموفق در عرصه حضور کودکان در محله می باشد، این فرضیه تأیید می گردد. در واقع می توان گفت از لحاظ رفتار اجتماعی آنچه در اولویت برای حضور آنان وجود دارد بستر سازی مناسب از لحاظ امنیت و عدم ترس و وجود نظارت مطمئن می باشد تا وجود یک سری از تأسیسات شهری بدون توجه و محیا کردن بستر استفاده از آن.

- به نظر می رسد بافت سنتی محله می تواند موجب ارتقای کودک مداری محله شود. یکی از فاکتورهای مهم حضور اجتماعات محلی و شکل گیری تعاملات اجتماعی در دسترسی ها، قابلیت فهم بالای دسترسی ها می باشد که این شاخص در معابری که در نزدیکی عناصر شاخص و نشانه ها و همچنین در فضایی که تغییر در طول و عرض فضاها صورت می گیرد، بالاتر می باشد. عناصر اصلی این محله و همچنین تغییر طول و عرض فضاها از خصلت و ویژگی های بافت سنتی و تاریخی در این منطقه می باشد. بنابراین می توان گفت فرضیه ۴ تأیید می گردد.

بحث

بررسی پیشینه تحقیق نشان می دهد (بیان شده در بخش مقدمه) که موضوع شهر دوستدار کودک بیشتر به صورت پرسش و نظرخواهی مستقیم از کودکان و والدین آنها بوده و مطابق آن داده ها به نتیجه گیری رسیده اند. در این پژوهش ها بدون در نظر گرفتن عوامل و اجزای دیگر شهر اقدام به طراحی و اجرای برخی فضاهای شهری کرده اند که در بیشتر مواقع جوابگوی حل این معضل در برنامه ریزی شهری و محله ای نمی باشد. در برخی دیگر از مطالعات نیز به بررسی ارتباط شاخص ها و مؤلفه های شهر دوستدار کودک با یکدیگر پرداخته و بررسی می کنند کدام عوامل شکل دهنده دیگری می باشد یا ارتباط مستقیم دارد یا خیر. به طور مثال: الهام عطایی و همکاران در سال ۲۰۲۱ طی پژوهشی با عنوان جایگاه کودکان آفرینشگر و خلاق در فضاهای زیست شهری نشان دادند، مهم ترین مؤلفه های تأثیرگذار در افزایش خلاقیت کودکان ایجاد فرصت برای تعاملات بیشتر، ایجاد فرصت برای تعاملات بیشتر، ایجاد فضایی برای نمایش شایستگی های فردی، حس

تعلق به محیط می‌باشد، و یا در سال ۲۰۱۸، اقبال مقدم و زارعی، با بررسی شاخص‌های مطلوب برای ایجاد فضاهای شهری مطلوب کودکان در محله عودلاجان نشان دادند که رابطه معناداری بین متغیر مناسب‌سازی فضاهای محله عودلاجان و ایجاد امنیت برای کودکان وجود دارد. همچنین بافت تاریخی آن دارای پتانسیل بالقوه برای حضور کودکان است. در این مطالعات منحصراً در ارتباط با بررسی در مبحث مؤلفه‌های درونی فضاهای دوستدار شهر کودک می‌باشد و از ارتباط آن با شرایط حاکم در نظام فضایی و کاربری و همسایگی حرفی به میان کشیده نشده است. وجه تمایز تحقیق حاضر در این است که ارزیابی و ارتقای کیفیت فضاهای شهری دوستدار کودک در محله سردار را با توجه به دخالت و وجود دیگر گروه‌های سنی و کاربری‌های مختلف موجود در محدوده و دیدگاه‌ها و نظرات آن‌ها موردتوجه قرار دهد و با شناسایی نقاط مشترک نیازهای گروه‌های مختلف کاربری‌ها و برآیند نیاز آن‌ها فضاهای مناسب در محله جهت ارتقاء فضاهای دوستدار کودک را شناسایی نماید. این پژوهش علاوه بر دستیابی به هدف اصلی تحقیق مبنی بر ارتقاء فضاهای دوستدار کودک، آن را از یک امر تشویقی و غیرضروری به یک امر ضروری تبدیل می‌نماید که مجریان فراهم آوردن همچنین فضاهایی خود کاربری‌های محله می‌باشند نه عاملان مدیریت شهری. در واقع به‌نوعی همه این کاربری‌ها از حضور این کودکان و نوجوانان در محله منافی را به دست می‌آورند و برای تداوم این حضور کمال همکاری و مشارکت را از خود نشان می‌دهند. در کوتاه‌مدت مکان‌هایی که مطابق شکل ۷ نقشه‌های داده‌های مکانی ارائه شده، به‌عنوان گره‌ها و پاتوق‌های حضور کودکان و اجتماعات محلی نمایان شده و روزبه‌روز تعاملات اجتماعی و پویایی و سرزندگی را به این محله می‌افزاید. اتخاذ چنین سیاست‌های عملی و درعین‌حال کم‌هزینه می‌تواند به‌مراتب بهتر و قطعی‌تر از راهکارهای نسجیده و تک‌بعدی و پرهزینه باشد که تا کنون نتیجه‌ای مطلوب را به دست نیاورده است.

نتیجه‌گیری

با توجه به داده‌های جمع‌آوری شده می‌توان گفت خیابان‌های شیشه‌گران و عطایی و امام بیشترین یکپارچگی را دارند و کاربری‌های تجاری و اداری در این دسترسی‌ها واقع شده است و کاربری‌های مسکونی و محلی در دسترسی‌هایی با یکپارچگی کمتر و حالت خصوصی یا نیمه‌خصوصی دارند، واقع گردیده است. از طرف دیگر کوچه صبحه و خیابان شیشه‌گر خانه دارای پیوستگی بالا در محله می‌باشد، بدین معنا که این معابر دارای اتصال بالا با همسایگی بلافاصله آن می‌باشد. این دو داده با داده‌های مکانی استخراج شده از پرسشنامه نیز همخوانی بالایی داشته و می‌توان گفت همسایگی قطعات سبزنگ در نقشه داده‌های مکانی، واقع در کوچه صبحه، شیشه‌گر خانه و کوچه حشمتی دارای بیشترین پتانسیل شکل‌گیری و ارتقای فضاهای دوستدار کودک در محله سرداران را دارد. به صورتی که حتی اگر آن مکان‌ها فاقد هرگونه تسهیلات و مبلمان مخصوص کودکان باشد، باز هم همه گروه‌های سنی به‌خصوص کودکان در آن مکان حضور پیدا می‌کنند. این حضور در جهت منافع آن کاربری‌ها می‌باشد که در آن محدوده واقع شده است. بنابراین این حضور و دعوت‌کنندگی بدون هیچ عمل مضاعفی در طول زمان افزایش می‌یابد و حضور فعالیت هر یک از گروه‌های محله و کاربری‌ها در مدل حق به شهر توجیه می‌گردد. پیشنهاد می‌شود در معابر ذکر شده با استفاده از سنگفرش‌های متناسب با بافت محلی و تاریخی، کنترل سرعت حرکت خودروها صورت بگیرد تا مانع از حضور و رفت‌وآمد پیاده اهالی نشود. همچنین در سه همسایگی مشخص گردیده، با ارتقای مبلمان مناسب برای سایر گروه‌های سنی و روشنایی مناسب و مبلمان مخصوص سرگرمی کودکان، دعوت‌کنندگی به این فضاها را افزایش دهند. ارتقای تعاملات اجتماعی، سرزندگی محله و فعال شدن هر چه بیشتر محله از پیامدهای کوتاه‌مدت و ارتقای هر چه بیشتر فضاهای مسکونی و تاریخی و ساماندهی فعالیت‌های تجاری محله از

پیامدهای درازمدت این فعالیت‌ها خواهد بود. بر این اساس پیشنهادهای ارتقاء فضاهای دوستدار کودک در محله سرداران ارومیه در ارتباط با یافته‌های پژوهش به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. طراحی فضاهای بازی طبیعی: ایجاد فضاهایی از عناصر طبیعی مانند درختان، بوته‌ها و سنگ‌ها که به کودکان اجازه می‌دهد تا با محیط‌زیست ارتباط برقرار کنند و به بازی بپردازند.
۲. مبلمان مناسب برای کودکان: نصب صندلی‌ها و میزهای کوچک در فضاهای عمومی که به کودکان امکان نشستن و استراحت را بدهد. این مبلمان باید از مواد ایمن و مقاوم ساخته شده باشد.
۳. ایجاد مسیرهای پیاده‌روی امن: طراحی مسیرهای پیاده‌روی با سنگفرش‌های مناسب و بدون موانع، که به کودکان اجازه می‌دهد به راحتی و با امنیت بیشتری در فضاهای عمومی حرکت کنند.
۴. برگزاری رویدادهای اجتماعی: سازمان‌دهی رویدادهای محلی مانند جشنواره‌ها، نمایش‌های خیابانی و کارگاه‌های آموزشی که به مشارکت خانواده‌ها و کودکان کمک کند و احساس تعلق به جامعه را تقویت کند.
۵. ایجاد فضاهای هنری: فراهم کردن دیوارها و فضاهای مخصوص در نزدیکی فضای سبز و پارک محله برای نقاشی و هنرهای خیابانی که به کودکان اجازه ابراز خلاقیت داده و درعین حال زیبایی محیط را افزایش دهند (این فضا در فضای سبز محله می‌تواند محیا گردد).
۶. توسعه برنامه‌های ورزشی: ایجاد زمین‌های ورزشی کوچک و قابل‌دسترس برای ورزش‌های گروهی مانند فوتبال، بسکتبال یا والیبال که کودکان بتوانند در آن‌ها فعالیت کنند (این فضا می‌تواند در خود پارک یا فضای سبز باشد).
۷. نصب تابلوهای آموزشی: قرار دادن تابلوهایی با اطلاعات آموزشی درباره محیط‌زیست، تاریخ محله و فعالیت‌های اجتماعی که به یادگیری کودکان کمک کند. طراحی این تابلوها و تابلوهای کاربری تجاری می‌تواند از مشترکات و تمایزهای متناسب و نورپردازی‌های مناسب جهت دستیابی اهداف پژوهش در محله باشد.
۸. ایجاد فضاهای سایه‌دار: طراحی فضاهایی با سایه‌بان‌ها یا درختان بزرگ که در روزهای گرم تابستان، کودکان بتوانند در آنجا بازی کنند و از گرما دور بمانند.
۹. توسعه سیستم‌های ایمنی: نصب دوربین‌های نظارتی و روشنایی کافی در فضاهای عمومی برای افزایش احساس امنیت خانواده‌ها و کودکان در این مناطق.
۱۰. تشویق به مشارکت والدین: برگزاری جلسات مشاوره‌ای با والدین برای شنیدن نظرات آن‌ها درباره نیازها و خواسته‌های فرزندان و همچنین تشویق آن‌ها به مشارکت در طراحی و نگهداری فضاهای کودکان.
۱۱. ایجاد قانون‌های یادگیری غیررسمی: طراحی فضاهایی با امکانات آموزشی مانند کتابخانه‌های کودکان یا مراکز هنر و علم که کودکان بتوانند در آنجا به یادگیری و تجربه‌های جدید بپردازند و از فعالیت‌های خلاقانه بهره‌مند شوند. (به صورت واگذاری یکی از قطعات ملکی در محدوده‌های بافت که دارای اولویت ۱ باشد طبق نقشه ۷)
۱۲. توسعه سیستم حمل‌ونقل ایمن: طراحی مسیرهای دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی امن با استفاده از سنگفرش‌های مناسب که به کودکان اجازه می‌دهد به راحتی و با امنیت به فضاهای عمومی دسترسی پیدا کنند و از حمل‌ونقل عمومی بهره‌مند شوند. (نزدیکی به خیابان امام یکی از نقاط قوت این پیشنهاد می‌باشد).

حامی مالی

این اثر حامی مالی نداشته است.

سهم نویسندگان در پژوهش

نویسندگان در تمامی مراحل و بخش‌های انجام پژوهش سهم برابر داشتند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند هیچ‌گونه تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از همه کسانی که در انجام این پژوهش به ما را یاری رساندند، به‌ویژه کسانی که در ارزیابی کیفیت مقاله را انجام دادند، تشکر و قدردانی می‌نمایند.

منابع

- احمدی، مریم؛ صرامی، حسین؛ غیور، حسنعلی و هایرابطیان، واجیک. (۱۳۹۸). ارزیابی نقش ساختار شهر کودک در تحقق‌پذیری توسعه محلات (مطالعه موردی: محلات شهر یزد). *مجله شهر پایدار*، ۴(۲)، ۳۱-۴۵.
- <https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.318033.1008245>
- اقبال مقدم، رویا و زارعی، مجید. (۱۳۹۷). تدوین راهکارهای بهینه جهت ایجاد امنیت محیطی برای کودکان با محوریت شاخص‌های فضای مطلوب کودک (مورد پژوهی: محله عودلاجان). *مطالعات مدیریت شهری*، ۱۰(۳۳)، ۷۱-۸۳.
- بهاروند، شکوفه. (۱۳۹۳). بررسی و بازبینی مفهوم شهر دوستدار کودک از مشارکت سازی کودکان تا استانداردهای طراحی؛ با ارائه راهکارهای اجرایی و راهبردی مدیریت شهری. *مطالعات مدیریت شهری*، ۳۴، ۳۲۲-۳۲۷.
- پارسا، پریا؛ میرغلامی، مرتضی و قره بیگلر، مینو. (۱۳۹۷). شهر مربی کودک، بازتولید الگوی شهر دوستدار کودک در بستی ایرانی اسلامی. *پژوهش‌های معماری اسلامی*، ۲۲، فصلنامه قطبی علمی معماری اسلامی، ۷، ۱۰۹-۱۲۹.
- پورمحمدی، محمدرضا. (۱۳۹۲). *برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهری*. چاپ نهم تهران، انتشارات سمت.
- تمجیدی، زهرا؛ زرآبادی سعیده، زهرا سادات و حبیب، فرح. (۱۴۰۱). تحلیل مؤلفه‌های ارتقاء کیفیت فضاهای شهری برای کودکان با رویکرد حق به شهر (مطالعه موردی: منطقه ۱۲ کلان‌شهر تهران). *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، ۵۴(۴)، ۱۴۹۱-۱۵۰۹.
- <https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.318033.1008245>
- جلیلی صدرآباد، سمانه؛ بهزادفر، مصطفی و یزدان نیاز، امیرحسن. (۱۳۹۴). نقش نورپردازی در حضور پذیری کودکان در پارک‌های شهری؛ (نمونه موردی: زمین‌بازی کودکان پارک فدک تهران). *معماری و شهرسازی آرمان‌شهر*، ۲۸(۲)، ۱۳۳-۱۴۱.
- جوهری تیموری، الناز؛ ثقه‌الا سلامی، عمید الاسلام و علی پور، حامد. (۱۳۹۲). بررسی راهکارهای تأمین نیازهای کودکان در عرصه عمومی محله با تأکید بر ارتقاء پایداری اجتماعی. *همایش ملی معماری و توسعه پایدار با محوریت از معماری بومی تا شهر پایدار مشهد*.
- خوارزمی، امیدعلی؛ جوهری، لیلا و خوارزمی، امیرعلی. (۱۳۹۹). ارزیابی شهر شاخص‌های دوستدار در کلان‌شهر مشهد. *فصلنامه جغرافیایی/اجتماعی شهر*، ۷(۱)، ۲۱۰-۱۹۱.
- <https://doi.org/10.30488/gps.2024.430897.3704>
- رازی مختصر، نرمن؛ عبدالله زاده طرف، اکبر؛ ثقفی اصل، آرش؛ ستارزاده، داریوش. (۱۴۰۲). سنجش ارتباط میان شاخص‌های فرهنگی تأثیرگذار بر منظر شهری پایدار ارومیه. *مجله شهر پایدار*، ۶(۱)، ۳۷-۱۹.
- <http://doi.org/10.22034/JSC.2021.283676.1460>
- شهری زاده، صدف و مویدفر، سعیده. (۱۳۹۶). برنامه‌ریزی راهبردی شهر دوستدار کودک با تأکید بر خلاقیت کودکان؛ (نمونه موردی: شهر یزد). *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۸(۲۸)، ۱۸۶-۱۷۱.
- <https://doi.org/10.22285229.1396.8.28.9.1>
- شیانی، ملیحه و زارع، حنان. (۱۳۹۷). شهروندی شهری؛ حقوق و تکالیف شهروندان در تهران. *فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۳۶-۹۵.
- <https://doi.org/10.22054/qjssd.2018.9003>
- شیعه، اسماعیل. (۱۳۹۲). *مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری*. چاپ سی و سوم، تهران، دانشگاه علم و صنعت.

- صفوی مقدم، سیده مریم؛ نوغانی دخت بهمنی، محسن و مظلوم خراسانی، محمد. (۱۳۹۴). بررسی شهر دوستدار کودک و احساس شادی کودکان در شهر مشهد. *مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۲، ۱۴۳-۱۶۵.
<https://doi.org/10.22067/jss.v12i1.22577>
- عطائی، الهام؛ ترابی، زهره و پناهی، سیامک. (۱۴۰۰). جایگاه کودکان آفرینشگر و خلاق در فضاهای زیست شهری با تأکید بر مؤلفه‌های مشارکت‌پذیری و حس تعلق به محیط. *مدیریت شهری و روستایی*، ۶۳، ۸۰-۶۱.
- عینی فر، علیرضا. (۱۴۰۱). نقش غالب الگوهای عام اولیه در طراحی محله‌های مسکونی معاصر. *هنرهای زیبا*، ۳۲، ۳۲: ۳۹-۵۰.
- غفاری، علی؛ قلعه‌نویی، محمود و عمادی، خشایار. (۱۳۹۳). شهر دوستدار کودک؛ ارزیابی و مقایسه چگونگی پاسخگویی به اصول شهرهای دوستدار کودک در بافت‌های جدید و سنتی ایران. *هویت شهر*، ۸ (۱۸)، ۲۷-۳۸.
- قلندریان، ایمان و یونسی، زهرا. (۱۳۹۹). بازتاب تصویری فضای شهری دوستدار کودک در نقاشی کودکان ۱۲ سال. *هویت شهر*، ۱۵ (۴۷)، ۲۸-۱۵.
<https://doi.org/10.30495/hoviatshahr.2021.15713>
- قنبری، ابوالفضل. (۱۳۸۹). *استانداردهای مبلمان شهری*. چاپ اول، تبریز، مهر ایمان.
- کاشانی جو، خشایار؛ هرزندی، سارا و فتح‌العلومی، ایلیناز. (۱۳۹۲). بررسی معیارهای طراحی مطلوب فضای شهری برای کودکان، (نمونه موردی: محله نظامیه تهران). *معماری و شهرسازی آرمان شهر*، ۶ (۱۱)، ۲۳۹-۲۴۹.
- کامل نیا، حامد و حقیر، سعید. (۱۳۸۸). الگوهای طراحی فضای سبز در شهر دوستدار کودک، (نمونه موردی: شهر دوستدار کودک بم). *باغ نظر*، ۶ (۱۲)، ۷۷-۸۸.
- کربلایی حسینی غیاثوند، ابوالفضل و سهیلی، جمال‌الدین. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های شهر دوست‌داشتنی از نگاه کودکان؛ (مطالعه موردی: منطقه دو شهرداری قزوین). *فصلنامه مطالعات شهری*، ۳ (۹)، ۵۹-۶۸.
- کلاتنری خلیل‌آباد، حسین؛ اردلانی، روناک؛ سراجی، سروه و عطیه پور، احمد. (۱۳۹۲). برنامه‌ریزی فضاهای امن شهری مبتنی بر تفکیک جنسیتی با رویکرد CPTED؛ (نمونه موردی محله فرهنگیان شهر بناب). *مطالعات شهر ایرانی/اسلامی*، ۱۲ (۱)، ۲۶-۱۵.
- کیاکجوری، سعید و افراسیابی، حسین. (۱۳۹۲). مطالعه اعتماد اجتماعی و عوامل مرتبط با آن در میان دانشجویان. *جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه*، ۱ (۲)، ۱۴۳-۱۶۵.
- کیانی، اکبر و اسماعیل‌زاده کواکی، علی. (۱۳۹۱). تحلیل و برنامه‌ریزی شهر دوستدار کودک از دیدگاه کودکان. *باغ نظر*، ۹ (۲۰)، ۵۱-۶۲.
- گروتر، ماکس. (۱۳۷۵). *زیباشناختی در معماری*. ترجمه: جهان‌شاه پاکزاد و عبدالرضا همایون، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- مؤیدفر، سعیده و صفایی، فروغ. (۱۳۹۸). برنامه‌ریزی شهر دوستدار کودک در راستای ارتقای مشارکت نوجوانان. *کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی*، ۲ (۷)، ۲۷-۲۷۷.
- میرمقتدایی، رضا. (۱۳۷۷). رنگ و نور در عوامل تصویری سطح شهر. *فصلنامه هنر*، ۳۸، ۱۱۹-۱۳۷.
- نهیسی، سارا؛ امینی، الهام و خاکسار، متین. (۱۳۹۳). نقش فضاهای بازی کودکان به‌منظور دسترسی به شهر دوستدار کودک با هدف توسعه پایدار شهری. *کنفرانس ملی شهرسازی مدیریت شهری و توسعه پایدار*، ۱۳-۱.
- نوروزی، علیرضا و نسترن، مهین. (۱۳۹۳). برنامه‌ریزی فضای بازی کودکان (بازیکده‌های شهری) اصفهان. اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی مرکز اصفهان.
- نوش زاده، صالح و اسماعیلی، الهام. (۱۳۹۸). طراحی محله با رویکرد شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: محله سرچنگلداری ۲ کرمان). *فصلنامه علمی تخصصی مطالعات طراحی شهری و پژوهش‌های شهری*، ۶ (۲)، ۸۵-۹۱.
- هاروی، دیوید. (۱۳۹۴). *عدالت اجتماعی و شهر*، محمدرضا حائری، چاپ اول، تهران، سازمان فناوری و ارتباطات شهرداری تهران.

References

- Ahmadi, M., Sarami, H., Ghayor, H. A., & Hayrapatian, V. (2018). Evaluating the role of the child city structure in the realization of neighborhood development (case study: Yazd neighborhood). *Journal of Sustainable City*, 4 (2), 31-45. <https://doi.org/10.1001.1.24766631.1398.2.4.3.7>. [in persian].
- Alami, R., tavakolinia, J., & mohammadian mosammam, H. (2024). Comparative Analysis of Iranian Cities with Emphasis on Child-Friendly City The case of Tehran and Isfahan metropolises. *Geographical Planning of Space*, 13(4), 103-118. <https://doi.org/10.30488/gps.2024.430897.3704>. [in persian].
- Brown, C., De Lannoy, A., McCracken, D., Gill, T., Grant, M., Wright, H., Williams, S (2019). Special issue: child-friendly cities. *Cities & Health*, 3 (1), 1-7. <https://doi.org/10.1080/23748834.2019.1682836>.
- Brown, C., De Lannoy, A., McCracken, D., Gill, T., Grant, M., Wright, H., Williams, S (2019). Special issue: child-friendly cities. *Cities & Health*, 3 (1), 1-7. <https://doi.org/10.1080/23748834.2019.1682836>.
- City of Edmonton. (2005). *Child Friendly Strategy*. Edmonton, Alberta: City of Edmonton.
- Corsi, M. (2002). *The child friendly cities initiative in Italy*. Environment and Urbanization page 169-179. <https://doi.org/10.1177/095624780201400214>.
- Derr, V., & Tarantini, E. (2016). Because we are all people: outcomes and reflections from young people's participation in the planning and design of child-friendly public spaces. *Local Environment*, 21(12), 1-23.
- Dong, N., Chen, J., & Zhang, S. (2017). Safety Research of Children's Recreational Space in Shanghai Urban Parks. *Procedia Engineering*, 198, 612-621. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.07.115>
- Dryskl, D. (2007). *Creating Better Cities with Children and Adolescents*. Translated to Farsi by Tavakoli, M. & Rezvani, N. S. Tehran: Dipacheh Press.
- Dulger, H. N. (2015). *Age Friendly Cities Criteria: An Ideal Type*. Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University.
- Atai, E., Turabi, Z., & Panahi, S. (2021). The place of creative and creative children in bio-urban spaces with emphasis on the components of participation and sense of belonging to the environment. [in persian].
- Eqbal Moghadam, R., & Zarei, M. (2017). Development of optimal solutions to create environmental security for children, focusing on the indicators of a child's favorable environment (case study: Oudlajan neighborhood). *Journal of Urban Management Studies*, 10(33), 71-83. [in persian].
- Ghafari, A., Ghalenui, M., & Emadi, K. (2013) Child friendly city; Evaluation and comparison of how to respond to the principles of child-friendly cities in the new and traditional contexts of Iran. *Hoyt Shahr*, 18 (8), 27-38. [in persian].
- Ghalandarian, I., & Younesi, Z. (2021). Visual Reflections of Child Friendly Urban Space in 7-12 Years Old Children's Painting. *Journal of Hoviatshahr*, 15(47), 15-28. <https://doi.org/10.30495/hoviatshahr.2021.15713>. [in persian].
- Ghanbari, A. (2009) *Urban furniture standards*. first edition, Tabriz, Mehr Iman. [in persian]
- Gleeson, B., & Sipe, N. (2006). *Creating Child Friendly Cities: Reinstating Kids in the City*. Routledge.
- Gleeson, B., Sipe, N., & Rolley, K. (2015). *Pathways to the child friendly city*, in: B. Gleeson and N. Sipe (Eds) *Creating Child Friendly Cities, Reinstating Kids in the City*, ch. 10. London: Routledge.
- Gökmen, H., & Taşçi, B. G. (2016). Children's views about child-friendly city (Case Study: Izmir). *Megaron*, 11(4), 469-482. <http://doi.org/10.5505/megaron.2016.20981>.
- Grueter, M. (1998) *Aesthetics in the architecture of Jahanshah Pakzad and Abdul Reza Homayun*. first edition, Tehran, Shahid Beheshti University Press. [in persian].
- Harvey, D. (2014). *Social justice and the city*. Mohammad Reza Haeri, first edition, Tehran, Technology and Communication Organization of Tehran Municipality. [in persian].

- Heidari, F., & Zareii, M. (2019). The Concept of the Right To The City and its Relation to Citizen-Friendly Urban Design Matching the Comprehensive Norms of Citizenship with The Qualitative Indicators of Urban Design. *Manzar, the Scientific Journal of landscape*, 11(46), 14-23. <https://doi.org/10.22034/manzar.2019.84292>. [in persian].
- Howard, A. (2006). *What constitutes Child Friendly Communities and How are they built?*. Benevolent Society, New South Wales. Australia.
- Jalilisdarabad, S., Behzadfar, M., & Yazdanniaz, A. (2014). Lighting's Role for Children's Presence in Public Parks (Case Study: Fadak Park in Tehran). *Armanshahr Architecture and Urban Development*, 8(2), 133-141. [in persian].
- Johari Timuri, A., Saghf El Salami, E. S., & Alipour, H. (2012). Investigating solutions for children's needs in the public arena of the neighborhood by promoting social sustainability. National Architecture Conference. *Urbanization and sustainable development with the focus on native architecture to the sustainable city of Mashhad*. [in persian].
- Johnson, W. (2014). Brussels the Childish Capital. *Urban Studies*, 11(2), 115- 132.
- Kamelnia, H., & Haghir, S. (2008). Green space design patterns in a child-friendly city (case example: Bam's child-friendly city). *Bagh Nazar*, 6 (12), 77-88. [in persian].
- Karbalai Hosseini Ghiathvand, A., & Jamaluddin, S. (2012) examining the characteristics of a lovely city from the perspective of children; study The case area of two Qazvin municipalities. *Urban Studies Quarterly*, 3 (9), 59-68. [in persian].
- Kashani Jo, K., Harzandi, S., & Fath Al-Uloumi, I. (2012). Examining the optimal design criteria of urban space for children; Case example: Nizamieh neighborhood of Tehran. *Armanshahr architecture and urbanism*, 6(11), 239-249. [in persian].
- Kayani, A., & Esmailzadeh Kawaki, A. (2019) Analysis and planning of a child-friendly city from the perspective of children. *Bagh Nazar*, 9(20), 51-62. [in persian].
- Khalilabad kalantari, H., Ardalani, R., Saraji, S., & Pourahmad, A. (2012), planning safe urban spaces based on gender segregation with the CPTED approach, a case study of Farhangian Shahr neighborhood. *according to Iranian Islamic City Studies*, 15, 12- 26. [in persian].
- Kiakjuri S., & Afrasiabi, H. (2012) Study of social trust and its related factors among students. *Economic Sociology and Development*, 1(2), 143-165. [in persian].
- Korpela, N. (2014). *Handbook of environmental psychology*. Robert b. Bechtel and arza churchman, john wiley & sons, inc, Children's Environment.
- Kotlyakov, J., & Kunakhovich, M. (2007) *Elsevier's Dictionary of Geography*. First ed., UK, Elsevier.
- Lefebvre, H. (1996). *Writings on Cities*. E. Kofman, E & E. Lebas, E, First ed, Massachusetts, Blackwell.
- Mirmoqtadai, R. (1377) Color and light in visual factors of the city level. *Art Quarterly*, 137-119, 38. [in persian].
- Mitchell, H., Kearns, A., & Damian C. A (2007). *Nuances of neighbourhood: Children's perceptions of the space between home and school in Auckland*. New Zealand. ELSELVIOR. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2006.11.012>.
- Moaidfar, S., & Safaei, F. (2019) Planning a child-friendly city in order to promote the participation of teenagers. *Geographical Explorations of Desert Regions*, 2 (7), 27-27. [in persian].
- Moffat, D. (2002) Growing up in cities. *Places*, 15(1), 46-49.
- Nahibi, S., Amini, A., & Khaksar M. (2013) The role of children's play spaces in order to reach a child-friendly city with the aim of sustainable urban development, National Conference on Urbanization. *Urban Management and Sustainable Development*, 1-13. [in persian].
- Nordström, M. (2010). Children's Views on Child-friendly Environments in Different Geographical, Cultural and Social Neighbourhoods. *Urban Studies*, 47(3), 122-139. <https://doi.org/10.1177/0042098009349771>.
- Noushzadeh, S., & Esmaili, E. (2018). Neighborhood design with the approach of a child-friendly city, a case study: Sarjangaldari 2 neighborhood, Kerman. *Specialized scientific quarterly of urban design studies and urban research*, 6 (2), 85-91. [in persian].

- Nowrozi, A., & Naster, M. (2013). *Planning children's playgrounds (city playgrounds) in Isfahan*. Isfahan: Isfahan University Jihad Publications. [in persian].
- Parsa, P., Mirqolami, M., & Qarabeigloo, M. (2019). CPC (Child Preceptor City): Revising CFC (Child Friendly City) Model in an Islamic Iranian Context. *JRIA*, 7 (1), 109-128. [in persian].
- Pourmohammadi, M. (2012) *Urban land use planning*. 9th edition, Tehran, Samt Publications. [in persian].
- Prihantini, P., & Kurniawati, W. (2019). Mapping of child-friendly parks availability for supporting child-friendly city in Semarang. *The 3rd Geoplanning- International Conference on Geomatics and Planning, IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science*, 313 (2019). DOI 10.1088/1755-1315/313/1/012035.
- Rakhimova, N. (2011). *Child-Friendly Cities and Neighborhoods: An Evaluation Framework for Planners*. Copyright 2011 by ProQuest LLC.
- Razi Moftakhar, N., Abdullahzadeh Tarf, A., Saghafi, A., & Sattarzadeh, D. (2023). Assessing the Relationship between the Effective Cultural Indices on the Sustainable Urban Landscape of Urmia City. *Journal of Sustainable City*, 6 (1), 19-37. <http://doi.org/110.22034/JSC.2022.297692.1519>. [in persian]
- Riggio, E. (2002). Child friendly cities: good governance in the best interests of the child. *Environment and Urbanization*, 14(2), 45-58. <https://doi.org/10.1177/095624780201400204>.
- Safavi Moghadam, S. M., Noghani Dokhtebahmani, M., & Mazloun Khorasani, M. (2015). A Child Friendly City and Happiness of Children in Mashhad. *Ferdowsi University of Mashhad Journal of Social Sciences*, 12(1), 143-165. <https://doi.org/10.22067/jss.v12i1.22577>. [in persian].
- Satispi, E. (2018). Policy Development of the Child-Friendly City: Case Study of South Tangerang City Regional Government. *International Journal of Social and Administrative Sciences*, 3(2), 105-112.
- Sh, M., & Z, H. (2018). Urban Citizenship: Citizens' Rights and Duties in Tehran. *Social Development & Welfare Planning*, 9(34), 95-136. <https://doi.org/10.22054/qjsd.2018.9003>. [in persian].
- Shahrizadeh, S., & Moayedfar, S. (2017). Child-friendly Strategic planning with emphasis children's creativity (Case Study: Yazd City). *Geographical Urban Planning Research*, 8(28), 171-186. <https://doi.org/10.22285229.1396.8.28.9.1> [in persian].
- Shie, I. (2014). *An introduction to the basics of urban planning*. 33rd edition, Tehran, University of Science and Technology. [in persian].
- Tamjidi, Z., Zarabadi, Z. S. S., & Habib, F. (2022). Analysis of the components of improving the quality of urban spaces for children with a right to the city approach (Case study: District 12 of Tehran metropolis). *Human Geography Research*, 54(4), 1491-1509. <https://doi.org/10.22059/jhgr.2021.318033.1008245>. [in persian].
- Taylor, A.F., Kuo, F.E., & Sullivan, W.C (2014). Coping with ADD: The surprising connection to green play settings. *Environment and Behavior*, 1(33), 54-77. <https://doi.org/10.1177/00139160121972864>.
- The center for sustainable transportation. (2004). Child-friendly transport planning, organization developed to the pormotion of active transportation.
- UNICEF. (2007). *Children's Rights and Habitat -Working towards Child-Friendly Cities*, New York.
- UNICEF. (2009). *Child friendly cities - Fact sheet*.
- Wales, V (2013). Planning for children in public places. *Children's Environments*, 9(2), 76-96.
- Woolcock, G. & Steele, W. (2008). *Towards the development of an indicators framework for a child friendly community: literature review*. Urban Research Program for the NSW Commission for Children and Young People, Griffith University, March.
- Woolcock, G., & Steele, W. (2008). *Towards the development of an indicators framework for a child friendly community: literature review*. Urban Research Program for the NSW Commission for Children and Young People, Griffith University, March.